

Domingo Valdivieso y Henarejos

Felip II presideix un acte de fe

Oli sobre tela

1,94 × 2,23 m

Signat i datat el 1871

Edifici Històric

Dipòsit del Museu del Prado, núm. P-6432

Domingo Valdivieso, pintor murcià nascut a Mazarrón, va desenvolupar la seva carrera a Madrid. Va compaginar els estudis a l'Acadèmia de San Fernando amb una feina a Correus. Va finalitzar els estudis amb una beca de la Diputació Provincial de Múrcia que li va permetre fer una estada de dos anys a París i una altra de dos anys més a Roma. Allà va fer amistat amb el pintor Eduardo Rosales, que el va iniciar en el corrent dels natzarens. El seu quadre *El Crist jacent*, amb Rosales com a model, és d'aquesta època. Quan va tornar a Madrid, va obtenir una plaça com a professor d'Anatomia Pictòrica a la Facultat de Belles Arts i va alternar aquesta activitat amb la producció artística, amb la qual va obtenir el reconeixement popular i una sèrie de premis nacionals. El 1872, amb només 42 anys, va morir d'una malaltia cerebral.

En el segle XIX, la pintura històrica va adquirir a Espanya un paper rellevant a causa del naixement del concepte de nacionalisme espanyol després de les guerres napoleòniques i arran de la Constitució liberal de 1812. Les institucions públiques van començar a fer encàrrecs d'obres de caràcter històric amb finalitats propagandístiques per fomentar la cohesió de la nova visió d'Estat. D'altra banda, els episodis heroics de la història espanyola eren el tema obligat en multitud de concursos nacionals de pintura o per a l'obtenció de beques.

El quadre de Valdivieso presenta el tema de l'acte de fe, una teatralització dels resultats dels judicis de la Inquisició, creada a la fi del segle XV pels Reis Catòlics per perseguir els heretges i no va desaparèixer definitivament fins al 1834. Existeixen nombrosos exemples que demostren l'èxit que va tenir el tema de l'acte de fe al llarg de la història de la pintura espanyola: *Acte de fe presidit per sant Domènec de Guzmán* de Pedro Berruguete (ca. 1495), *Acte de fe* de Francisco Rizzi (1683) o els *Capritxos* (1793-1796) i l'*Acte de fe de la Inquisició* (1812-1819) de Francisco de Goya. De vegades es tractava de representacions a favor, com en el cas de Rizzi, el quadre del qual va ser un encàrrec de la mateixa Inquisició, mentre que en d'altres es tractava de manifestar un rebuig, com en el cas de Goya. Per a il·lustrats i liberals l'acte de fe era un reflex de les cruels manifestacions de poder de l'antic règim.

El pintor es va documentar per recrear l'escena. La figura de Felip II s'assembla a la del quadre del monarca del Museu del Prado de Sofonisba Anguissola, que anteriorment s'havia atribuït a Alonso Sánchez Coello. El monarca està vestit amb roba austera de color negre, amb un barret alt i un rosari a la mà. Darrere el rei, un jove es recolza a la cadira reial amb una actitud familiar. Més enrere hi ha tres figures, una d'elles un frare dominicà com a representant de l'orde encarregada d'organitzar els tribunals inquisitorials. Probablement es tracta dels principals ministres de Felip II al començament de la dècada dels setanta: el cardenal Espinosa i el príncep d'Èboli, Ruy Gómez. Tot el grup assisteix absort des d'un balcó, com també una multitud d'espectadors en balcons superiors, al terrible espectacle present només en el fum i les flames on els heretges eren cremats després de la seva condemna.

La composició és lineal i està enquadrada pel marc arquitectònic dels balcons dels edificis, que semblen envoltar una plaça major on els personatges, amb la seva actitud i mirada marquen la direcció en la que es desenvolupa l'escena i obliga a l'espectador a preguntar-se què és el que passa més enllà. El seu interès consisteix, per tant, a il·lustrar la importància de la pintura d'història en el

segle XIX per divulgar els esdeveniments particulars i històrics de la societat de manera exemplar, funció que posteriorment tindran altres formes d'expressió com ara la fotografia, la ràdio o el cinematògraf, mitjans que s'encarregaran de difondre els esdeveniments de l'ésser humà i les seves idees.

(NP)

Bibliografia

ALCOLEA, S. *Pinturas de la Universidad de Barcelona: catálogo*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 1980.

ÁLVAREZ JUNCO, J. *Mater dolorosa. La idea de España en el siglo XIX*. Madrid: Taurus, 2001.

KAMEN, H. *Felipe de España*. Madrid: Siglo XXI, 1997.

LÓPEZ DELGADO, J. A. *Domingo Valdivieso, pintor*. Múrcia: Autor-editor, 2009.